

Kyrkan är där

I mitten av nittiotalet lämnade jag Göteborg för ett år som brandman i vapenfri tjänst vid flygplatsen i Kiruna. Under året lärde vi känna ett gäng ungdomar från laestadianska sammanhang. Det kändes ofta mycket exotiskt, en del var likt, annat mycket udda jämfört med vad vi var vana vid. En bitande kall februarisöndag blev vi hembjudna till den laestadianska kyrkoherden i hans stora prästgård i Nikkaluokta. Det var trångt, vi satt säkert uppemot 60 personer i det stora vardagsrummet. Stämningen var allvarlig. Här fanns inget utrymme för brandstationens nittiotalsironi. Och man samtalade.

Jag minns inga detaljer, men det handlade brett om hur man kan leva som kristen i vår tid. Det vändes och vreds på frågor, många bidrog med perspektiv och åsikter. Man värnade tydligt om möjligheten för att alla skulle delta. Kyrkoherden ledde samtalet och försäkrade sig om att även yngres röster skulle höras. Regelbundet vände han sig mot de unga: ”ni ungdomar, vad anser ni?”. Samtalet varade i flera timmar. Där fanns ett erkännande och bemyndigande av alla som deltog, inte minst den yngre generationen.

Eftermiddagen i prästgården gjorde starka intryck på mig. Det här var jag inte uppvuxen med. I mina församlingssammanhang hade vi ungdomar möjligtvis inflytande över vad vi skulle göra på våra ungdomssamlingar (men knappast det). Några autentiska samtal med en äldre generation eller något reellt inflytande över församlingslivet hade vi inte.

Boken du håller i din hand handlar om församlingen. Mer specifikt om hur unga, särskilt de med utländsk bakgrund, kan integreras och bli mer delaktiga i frikyrkans gemenskap. Och den handlar om det som jag var med om i Nikkaluokta på 1990-talet, att skapa miljöer där vi lyssnar på varandra, där fler kan göras delaktiga.

Ingenting kan vara vackrare än en församling, människor i alla åldrar som möts, vecka efter vecka. Man delar liv tillsammans, delar tron på en Gud som älskar mänskligheten och har gett sitt liv för allt och alla, sjunger psalmer och lovsånger, ber för världens elände och en äldre församlingsmedlem som fått ett tufft sjukdomsbesked. I församlingen hämtas kraft för att klara en tuff vardag. Man möts runt kyrkkaffet, försöker stå ut med de som är olika en själv. Och allt som sker utanför den ordinarie gudstjänsten; städgrupperna som kämpar i det fördolda, styrelsen som svettas över finansieringen till det läckande taket, husgrupperna som förflyttar tron till hemmen, missionsarbetet, scoutingen, matutdelningen, språkcaféerna, läsarsångs-aftnarna och bönenätterna, allt som pågår. Församlingar är som ett mikrokosmos, ett tecken på fred och frid i en splittrad och polariserad tid, ett sakrament i sig själv, en bild av hur livet är när det är som bäst.

Men ingenting kan heller vara svårare än en församling. Viljor som drar åt olika håll. Frågor som splittrar och sårar. Svårigheten att försonas med varandra. Besvikelser över gudstjänster som inte ger någonting. Pastorn eller prästen som inte kommunicerar, sånger som inte talar till hjärtat. Generationer som har svårt för att mötas. Homogenitet som förhindrar nya människor att bli del av gemenskapen, och samma homogenitet som kan kväva den som växer upp i den. Människor som lämnar, besvikna och bittra. Så ser det också ut. I den meningen är det inget exklusivt med församlingen. Den är av samma skrot och korn som de människor som befolkar den.

Denna bok andas hopp, författarna har en dröm om församlingar som försonade och integrerade gemenskaper. Men den sätter också fingret på mycket av det svåra. Två begrepp står i fokus: inre respektive yttre integration. *Inre integration* handlar om hur olika etniska grupper och språkgrupper kan leva tillsammans i en församling. Hur sker förhandlingar i en församlingsgemenskap? Hur ska gudstjänsten se ut? Hur sker beslutsfattande? *Yttre integration* handlar om församlingens integrationsarbete gentemot samhället i stort, eller till personer med utländsk bakgrund. Oavsett yttre eller inre – integration är svårt. Det är enkelt att konstatera.

När jag läser boken föds en dröm hos mig att fler troende människor skulle börja hänge sig mer åt de stadsdelar eller samhällen

de bor i. Att de engagerade sig i sina grannskap, i det lokala föreningslivet, i hyresgästföreningar och byalag. Att de promenerar till kyrkan på söndagarna i stället för att sätta sig i bilen en halvtimme (och passera tio andra kyrkor på vägen). I en värld där mänskligheten alltmer lever sina liv framför skärmar tror jag att kyrkans kallelse är att vara mer geografisk och fysisk. Kristus blir närvarande i det konkreta, i människor som möts, i omfamningar och handslag, i bröd som delas, i sånger som sjungs. Därför behöver kyrkan prioritera att vara en plats som försöker leva ut gudsrikets vision om det goda livet, gudsrikets vision om att leva i kärlek för vår nästa och vilja det bästa för den utsatta och fattige *just på den plats där den är*.

På Räddningsmissionen, organisationen jag är del i, har vi hämtat mycket inspiration av organisationen Oasis i Storbritannien. I början av 2000-talet startade den som en församling i Waterloo, London med en vision att förändra stadsdelen där den befann sig. Rent konkret tog församlingsledningen fram en karta och en passare, ritade sedan en ring runt kyrkan med någon kilometers radie. Inom det området drömde de att de skulle få påverka de människor som bor där. Sedan dess har de i området skapat matbank, tagit över ansvaret för en park, en farm(!) och ett bibliotek, startat en skola, öppnat ett communitycenter med olika typer av aktiviteter. Och mitt i allt en pulserande församlingssgemenskap som varje vecka samlas till gudstjänst och bön. För mig är detta en oerhört attraktiv vision för vad en församling kan vara.

Jesus beskriver Guds rike som en surdeg som en kvinna blandar in mjöl i, tills allt blir genomsyrat. Det är en vacker bild. Guds rike handlar kanske främst inte om några spektakulära under som ska utföras, tvärtom växer det fram i en ytterst vardaglig händelse. Därför finns det något vackert när församlingar håller ut, troget sin kallelse bakar sitt bröd, vecka efter vecka, år efter år. Och dessa surdegar behöver finnas i alla miljöer. Jag kan känna en viss sorg över att så många av aktivt kristna människor samlas i ungefär samma sorts kvarter. De bor ofta tätt ihop, ofta i välbärgade miljöer. Men Guds rikets små surdegar behöver också bakas in i områden där kyrkan är svag, i bruksorter, förorter, innerstadsområden och i övergiven landsbygd. Är det du, din familj eller kompiskrets som ska flytta och bosätta dig någon annanstans?

Den här boken påminner om hur viktigt det är att församlingar vågar ta risker, som vågar gå på tunn is och kan leva med porösa gränser. Församlingar som vågar testa sig fram, som inte har koll på var det ska sluta. Författarna av boken ger ett spännande exempel på detta: i en av församlingarna har man under flera år arbetat för att utveckla unga ledare. Man gör det i samverkan med ett bostadsbolag, som går in med en viss finansiering. De unga gör ett fantastiskt arbete, helt i linje med församlingens vision att vara Guds utsträckta händer i en utmanande förortsmiljö. Men ungdomsledarna själva går aldrig på några gudstjänster, de flesta är nämligen muslimer. Här sätter säkert någon i halsen, blir det inte problematiskt om en kristen församlings unga ledare är muslimer? Jo, det uppstår helt säkert frågor och friktion. Men i en polariserad tid blir jag också så nyfiken på exempel som detta. Det ligger helt i linje med hur jag uppfattar att Jesus ständigt utmanade våra färdiga tankemönster. Här behöver vi församlingar som både odlar sitt centrum och samtidigt vågar finnas ute i skärningsfälten (och helst också hittar kopplingen däremellan).

Om nu en församling består av människor i olika åldrar, med olika nationaliteter, med olika preferenser, hur ska den då se ut? Ett alternativ, som vi ofta ser i storstäderna, är att alla församlingar får utveckla sin nisch, sitt varumärke. Någon odlar sin högkyrklighet, någon annan sin lågkyrklighet, någon kör Coldplay-inspirerad lovsång medan någon annan blir den inkluderande kyrkan för HBTQI-personer. Är detta rätt väg att gå? Jag är inte säker. I stället, som jag upprepar, är jag benägen att tro mer på lokala platsbundna församlingar där alla kan mötas, oavsett personlig smak. Där möts församlingsmedlemmar inte på grund av liknande bakgrunder eller intressen utan för att de bor där de bor.

Men kyrkan har också fler sätt att närvara. I Sverige har vi en second hand-rörelse som fått betyda oerhört mycket i decennier för landets frikyrkor och kristna organisationer. Second hand-butiker har en fantastisk verksamhetslogik: de gör klimat- och miljönyttan genom att återvända i stället för att nyproducera. De ger möjlighet för personer som lever i ekonomisk utsatthet att köpa billiga kläder och möbler. De skapar arbetstillfällen och praktikplatser för människor utanför arbetsmarknaden. Dessutom bidrar de ekonomiskt till mission och

socialt/diakonalt arbete. På det sättet är second hand på många sätt en tydlig gestaltning av Guds rike. Så hur kan vi få fler initiativ som liknar dessa? Matbutiker som säljer matsvinn, trygghetsboende som jobbar mot äldres ensamhet, verksamheter för unga med kriminell bakgrund – möjligheterna är oändliga, och resurser finns att frigöras.

Den där sortens samtal jag hade tur att få vara med om i den laestadianska prästgården på nittiotalet skulle jag också önska mer av. Här blir jag mycket nyfiken på det koncept för delaktighet som Sverker och Sternegård tagit fram tillsammans med de ungdomar som deltagit i forskningen. Tillsammans ville de skapa en tredje yta för dialog och bibelreflektion kring de normativa frågorna om värderingar, beteenden och församlingens liv. Metoden och genomförandet visar att det med en enkel process var fullt möjligt att få till ärliga samtal som gjorde de unga till delaktiga aktörer. De unga kunde tillsammans med församlingsledning analysera nuläget i församlingen och besluta om handlingar kring nödvändiga förändring i gemenskapen. Skulle vi behöva de ungas engagemang och röster i våra församlingar? Jag är övertygad om det.

Avslutningsvis: Vartannat år firar vi midsommar i utkanten av Håbol. Det lilla samhället ligger djupt inne i Dalsland, detta magiska men ofta bortglömda landskap. Förr var Håbol ett levande samhälle med livsmedelsaffär, skola, järnaffär och till och med ett A-lag i fotboll. Nu är allt nästan dött, i stället hänvisas de cirka 300 invånarna till Dals-Ed ett par mil bort. Men kyrkan från 1794 står kvar. Det kanske är en överdrift att säga att den sjuder av liv, men ändå, det är återkommande aktivitet. Kaffeträffen samlar människor varje vecka, en gång per månad är det gudstjänst. I all sin skörhet står kyrkan kvar där alla andra samhällsfunktioner lämnat. Kyrkan är där.

På samma sätt i helt andra miljöer. Enligt polisens senaste lista över utsatta områden ligger 8 av landets 61 utsatta områden i Göteborg. Områdena kännetecknas av en låg socioekonomisk status och kriminella har en inverkan på lokalsamhället. I alla dessa stadsdelar finns aktiva församlingar som försöker gestalta Guds rike i en omgivning som har stora utmaningar. Kyrkan är där.

Vågar vi drömma om fler platsnära surdegar, fler församlingar där olika typer av människor möts, görs delaktiga, och kan bli ett tecken

på fred, frid och försoning i en polariserad tid? Är det dags för en ny folkrörelse? Det är min bön.

Emil Mattsson, direktor Räddningsmissionen